

It focuses for four years (2013-2016) on the Nubra valley.

མུར་གི

ནུབ་ར་ཚྭ་ས་ནང་གི་མུར་གི་ཟེང་བའི་ས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་བྲག་ཁྱེབ་ས་དེ་ནི། ལ་དྲགས་ནང་ནས་དོ་བཟོའམ་དོ་ཉེང་ཡོད་པའི་རི་མོའི་རྩྭ་ཆལ་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་ལྷན་ས་དེ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནང་ནས་དོ་བཟོའམ་དོ་ཉེང་གི་རི་མོའི་རྩྭ་ཆལ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གས་ན་གཅིག་ཡིན། ཟ࿳་ལོ་༡༠༠༦ནས་༡༠༡༡གི་བར་ལ་དེད་ཀྱི་ཏུ་ཁག་གིས་ས་ཁུལ་དེ་ནས་པར་བརྒྱབས་པ་དང་རི་མོ་འབྲི་བ་སོགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་རི་མོ་དང་གཟུགས་བརྟན་གསུམ་སྟོང་ཙམ་ཐོ་བཀོད་བྱས་ཡོད།

རི་མོ་ག་ཚུག་རེ་ཡོད་པ་ནི་མེད་རི་མོ་ལྷ་བྱར་མཚོན་ན། རྩོན་པ་རྒྱག་མཁན་དང་དམག་འཐབ་བྱ་མཁན་གྱི་འདྲ་རིས་མང་པོ་དང་། དུད་འགྲོའི་འདྲ་རིས་ནང་གཡག་ཚྭ་དམ་འབྲོང་ཁྱིན་དང་ཤ་བ་བཅས་མང་པོའི་འདྲ་རིས་དང་། གཞན་ཡང་དེ་ར་འདྲ་འབག་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོའི་བཞོས་རིས་ཡོད་ཅིང་། སྒོ་ཕྱགས་སེམས་ཅན་གྱི་གས་ན་ར་མོང་གི་གཟུགས་བརྟན་དག་གིས་ནུབ་ར་ཚྭ་ས་ཀྱི་མཐུན་མིན་ཁྱད་ནམ་དེ་གསལ་སྟོན་བྱེད། དེས་ན་མཐོང་དུ་བྱུང་བའི་དོ་ཉེང་གི་འདྲ་རིས་དང་གཟུགས་བརྟན་དག་གིས་ང་ཅག་ལ་དོ་ཉེང་གི་རི་མོ་དེ་དག་ལོ་ངོ་གཉིས་སྟོང་ནས་ལྔ་སྟོང་བར་གྱི་ཕྱོད་ནས་བཞོས་བྲིས་བྱས་པ་ཡིན་ཚེད་བརྗོད་པར་བདེན་དཔང་ར་སྟོང་བྱེད། དེ་བཞིན་གཟུགས་བརྟན་ལྔ་ཚོགས་པ་འདི་དག་གིས། གནའ་མེད་མའི་དུས་སུ་ཤར་གླིང་དབྱུག་མ་དང་ལ་དྲགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་དང་། ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་མང་པོའི་ཕྱོད་ནས་ཚོང་དོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ཚུག་ཡོད་པ་སོགས་མངོན་པར་བྱེད། དེས་ན་རི་མོ་དེ་དག་གི་བཞོས་དུས་དང་འབྲུང་ཁུངས་སོགས་ལ། ད་དུང་ཚན་རིག་གི་ལམ་ནས་བརྟགས་དབྱེད་ཤུགས་ཆེར་བྱས་པ་བརྒྱད་གཏན་འཁེལ་བ་དང་ཐག་ཚད་བོ་བྱ་རྒྱ་དེ་གསལ་ཆེ་ཆགས་ཡོད། འོ་འོ་ལོ་ཕྱི་ལྷའི་ནང་དེད་ཀྱི་ཏུ་ཁག་གིས་ས་གནས་མི་འདྲ་བ་སོ་སོར་ས་ཆ་སྒྲ་མང་ཞིག་རྩོག་བཞོས་པ་བརྒྱད་མངོན་གསལ་གྱི་དཔང་རྟགས་སོགས་འཚོལ་འཆར་ཡོད་པས་ཕྱོད་གྱི་མེ་ཤུལ། རི་དྲགས་སོགས་བརྩོན་པའི་རུས་པ་སོགས་ཤུ་ལ་དུ་ལྷས་པའི་ཆ་ཤས། རྩོད་དོ་སོགས་ལས་གྲུབ་པའི་ཡོ་བྱད་སོགས་ལ་བརྟགས་པ་བརྒྱད་ཕྱོད་གྱི་མེད་སྟེ་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དང་བྱེད་སྒྲུབ་སོགས་ཆ་རྒྱས་ལོན་ཐུབ་པར་རེ་བ་བྱེད། དེ་ལྟར་དེད་ཀྱི་ཞིབ་དཔྱད་གྲུབ་རྗེས་བཞོས་ནས་ཕྱིར་བཏོན་བྱས་པའི་ས་རོ་དོ་རོ་དང་། དངོས་སྤྱད་གང་ཡིན་ཡུར་རང་སོར་བསྐངས་ནས། ཕྱོད་མ་བཞོས་པའི་གནས་སྐབས་ངོ་མ་རི་བཞིན་འབྱར་བ་དང་། གནས་དེ་དག་གཙང་མར་ལྷས་ཐུབ་པ་བྱ་རྒྱ། དེ་བཞིན་དེད་ཀྱི་ཚོགས་ལྷན་སུར་གི་ལུལ་མི་དང་མཉམ་ཐབས་ཀྱིས། གནའ་རྩམ་ཞིབ་དཔྱད་ཀྱི་ལས་དོན་འདི་བསྐྱབ་རྒྱ་དང་། ལས་དོན་འདིའི་ངོ་བོ་གང་ཡིན་དང་གྲུབ་འབྲས་ཅི་འབྲུང་སྐོར་ཞིབ་གསལ་གོ་རྟོགས་སྤེལ་ཆེད་ལུལ་མི་མཉམ་གྲུབ་བསྐྱར་བྱ་འཆར་ཡོད་པས་ཐུགས་འདོད་ཅན་ལུལ་མི་སུ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། ལས་འཆར་འདིའི་ནང་འཐུས་ཕྱིར་བསྟོད་པར་དགའ་བསུ་ཡོད།

མུར་གི་ལུལ་གྱི་གནས་ཁུད་པར་བ་དེའི་སྤྱང་སྒྲོབ་དང་སྤངས་འཛིན་གྱི་ལས་འགན་སྐོར། དེད་ཀྱི་ཏུ་ཁག་གིས་༢༠༡༣ལོར་གྲོ་ས་འདུན་བཏོན་པ་བཞིན་རྒྱ་གར་དབྱུག་གཞུང་དང་། མུར་གི་ལུལ་གྱི་ཚོགས་ལྷན་ཁག་དེ་བཞིན་ལུལ་མི་བཅས་མཉམ་འཛིན་

ས་ཀྱིས་གོ་སྐྱོད་ཞུ་འཆར་ཡོད། དེ་བཞིན་ཚོས་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་དང་མཉམ་འཛིན་ས་ཀྱིས་འོས་འཚམས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་སོགས་ཀྱང་། དུས་བསྐྱེད་ཀྱིས་ཚུག་རྒྱ་དང་། ཉམས་ཞིབ་སྐབས་གསར་རྟེན་བྱུང་བའི་ཅ་དངོས་དག་རྒྱ་གར་དབྱུག་གཞུང་གི་བདག་རྩམ་སམ་རྒྱ་མོར་དུ་བྱུར་ཞིང་། དེ་ལྟར་ན་ཡང་ཡུར་ལྷར་ལ་དྲགས་སུ་རང་སོར་ལྷས་པ་འམ་འཛིན་རྒྱ་ཡིན་ནོ།

Murgi

Murgi shelters the largest rock art site of Ladakh and one of the largest of India.

Between 2006 and 2011, our team recorded more than 3000 rock images by means of photography and drawing (images of humans: for example hunters and battle scenes, and animals: wild yaks, ibexes, deers). There are also a hundred images of masks that are found only in Murgi. There are also some domesticated camels images specific to Nubra. With this visual evidence we are able to say that the rock images were made between 5000 and 2000 years ago. These various images show ancient links with Central Asia, thousands of years before the establishment of trade. It is now important to confirm the age and origin of the rock images with more scientific researches. In September 2015 our team will excavate on various locations on the site to find evidence of human activities. Our team hopes to find ancient fire camps, remains of hunted animals and small objects in stone and pieces of pottery. Once our work will be completed the site will look as it was originally. Excavations will be refilled with the original material and the site left clean. Our team seeks to collaborate with the villagers from Murgi. Meetings will be held in the village to present our work and its results. People who want will be welcomed on the site to take part in our work.

The unique site of Murgi was proposed by our team for national protection in 2013. Its protection and management will be jointly organized with the village community.